

poprej župani, ki niso toliko skrbeli za šolstvo, a s tem ne rečemo, da niso nič skrbeli, vendar ponovimo, da ne toliko, kot sedanji g. župan. Priznati moramo tudi vso čast in hvale sedanjemu občinskemu odboru, ker akoravno se je zavedal, kako ogromne stroške si nakopije s tem, da stavi kar naenkrat dve šolski poslopji, vendar je spoznal, da če so stroški veliki, imeli bodo potomci še večjo korist od tega in glasoval je soglasno za zidanje obeh poslopji, a vendar je glavna zasluga pri vsem leg. župana. Tudi ljudstvo mu priznava zasluge in zato ga je izvolilo za deželnega poslanca z ogromno večino glasov, četudi so ravno večni sovražniki šole hoteli delati razpor s svojim ostudnim obrekovanjem. Ljudstvo je samo pokazalo, da ve, kdo skrbi za njegovo vsestransko korist in komu je le za nadvladje. Zaradi tega se nadejamo, da bo g. župan tudi kot deželni poslanec ostal zvest svojim načelom in deloval, kolikor mu bo mogoče pri naših razmerah, v korist ljudstva s tem, da bo skrbel za pouk in izomiko, s tem, da bo skrbel, da nam dežela in država dasta potrebnih šol. Našim slovenskim županom pa stavljamo v zgled tega moža, po njem se ravnajte in gotovo vam bo narod hvaležen. — Ob koncu opozarjamo še na drugo znamenitost. Leta 1848. je zidala davčna občina Boljuneec sedanje šolsko poslopje in jeseni l. 1849. se je otvorila v njem enorazredna ljudska šola, kise je letos v jubilejskem letu razširila v dvorazrednico, zaradi česar se sezida novo jubilejsko poslopje. Staro šolsko poslopje ostane v rabi kot poslopje, v katerem ima vsakokratni dušni pastir svoje stanovanje. Ko bo dovršeno še novo šolsko poslopje, bosta dva lepa in ogromna spomina; prvi bo kazal, kdaj je Nj. Veličanstvo prišlo vladati, a drugi, kdaj je dovršil 60letno vladanje. To bosta res trajna in koristna spomina.

Samovoljnost deželnega šolskega sveta. Občinski svetnik dr. Triller je na seji občinskega sveta ljubljanskega dne 1. t. m. prijavil in utemeljeval nujni predlog zaradi čudnega postopanja deželnega šolskega sveta v novem času. Govornik je izvajal, da kdor zasleduje delovanje deželnega šolskega sveta za Kranjsko v njegovi sestavi, mora priti do prepričanja, da ostentativno in demonstrativno prezira vsak sklep mestnega šolskega sveta. To se je zopet pokazalo pri razpisu službe začasne voditelja na II. deški mestni ljudski šoli v Ljubljani. Navzlic vsem premišljenim in treznim nagibom, ki so vodili mestni šolski svet pri nepristranskem sestavljanju terne-predloga, je deželni šolski svet te sklepe prezrl ter imenoval izven predloga kompetenta, za katerega se mestni šolski svet pri svoji objektivnosti ni mogel ozirati, ker novoimenovani voditelj ni garancija, da se bo slovenska mladina vzgajala v tistem narodnem duhu, ki ga želi ogromna večina staršev. Govornik je predlagal sledečo resolucijo: Občinski svet ljubljanski protestira odločno zoper postopanje c. kr. deželnega šolskega sveta, ki v zadnjem času nekako načeloma brez vsakega stvarnega razloga ignorira terne-predloge c. kr. mestnega šolskega sveta, kakor je to storil zlasti tudi pri oddaji službe nadučitelja-voditelja na II. mestni deški ljudski šoli; občinski svet ljubljanski zaradi tega prosi e. kr. naučno ministrstvo, naj blagovoli opozoriti c. kr. deželni šolski svet na nepravilnost in nedopustnost takega fakiocnega postopanja. — Podžupan dr. vitez Bleiweis je povedal, da se je kot dolgoletni član deželnega šolskega sveta prepračil, da se je v tej korporaciji vedno naglašalo, da se je pri imenovanju treba ozirati na terne-predloge okrajnih, oziroma krajnih šolskih svetov. Govornik se čudi, da nastopa v tem oziru sedaj drugačna praksa. Sedanji slučaj popolnoma nasprotuje dosedanji dolgoletni praksi. Resolucija je bila soglasno sprejeta.

Za slovensko vseučilišče. Preteklo nedeljo je bil v Ljubljani velik ljudski shod, kjer so govorili o političnem položaju. Tudi glede slovenskega vseučilišča je predlagal govornik Ribnikar resolucijo. Sicer, rekel je, današnji shod ni manifestacija za slovensko vseučilišče, vendar zahtevati moramo svojo univerzo pri vsaki priliki. Če nas pade z Dunaja in Gradca, naj nam dajo lastno vseučilišče. Dotična resolucija se glasi: Na shodu v Ljubljani dne 6. decembra zbrani Slovenci ponavljajo že neštotokrat izraženo zahtevo po ustanovitvi slovenskega vseučilišča. Pozivljajo vlado, da takoj otvori v Ljubljani pravno fakulteto. Protestirajo, da bi se sploh katero drugo vseučiliško vprašanje prej rešilo kot slovensko. Najodločneje se zavarujejo proti temu, da bi se izbral Trst za sedež laškega vseučilišča.

Deželni odbor Kranjski je od društva „Pravnik“ v Ljubljani zase nakupil več knjig in izdal okrožnico od 28. oktobra 1908, števil. 12.693., ki slove: „Društvo Pravnik“ v Ljubljani izdaja knjige pravniške vsebine v slovenskem jeziku. — Ker tako nastane priročno izdaja zakonov in veljavnih predpisov, ki so z njimi v zvezi, je vse hvale vredno, da je društvo „Pravnik“ naprosilo e. kr. deželno-sodnega svetnika dr. Edwarda Volčiča v Novem mestu, da je priči urejati napominane knjige. Ni dvomiti, da tudi avtonomni uradi, kakor: občine, krajno-cestni odbori, zdravstveno-okrožni zastopi potrebujejo take knjige, ker jim dajo pojasnila v marsikaterih težavnih vprašanjih. — Zategadelj deželni odbor knjige priporoča v nakup, ker bodo olajšale uradovanje. Zaznamek teh knjig se nahaja danes v inseratnem delu našega lista.

Po Primorskem se v učiteljskih in sploh šolskih krogih jako različno komentira dejstvo, da je izmed slovenskih šolnikov edini ravnatelj Kos v Pazinu bilo priliki vladarjevega jubileja odlikovan, medtem ko so celo po Kranjskem bili ti srečni ljudje bolj gosto posejani. Na Primorskem sicer laško in nemško šolstvo tudi ni bilo zanemarjeno ob tej priliki, saj je celo neki okr. šolski nadzornik, ki služi šele par let, dobil zlati križec s krono. Ali je res naše šolstvo tako slabo? Ali je morda vzrok tega pojava res korenito demokratsko naziranje na gotovem mestu ali pa — podcenjevanje šolstva, o tem je res vredno razmišljati. Nimamo sicer nikakih bolečin v tem oziru, a čudno je, da dobi 35leten profesor, začasno vodja realke, častni naslov, a 62leten ravnatelj (Slovenec) velikega zavoda pa nič; izgovor, da že ima dotični častni naslov, ne velja, saj so tudi drugod dali „šolskim svetnikom“ naslov „vladnega svetnika“. In nemški učitelj v Trstu dobi zlati križec (sicer že osivel mož), izmed hrvaških in slovenskih tudi v službi osivelih šolnikov (z nadzorniki vred) pa v celi deželi nihče; a malo let služeci laški okr. šol. nadzornik P. je pa odlikovan. Kje je tu vzrok teh pojavov? Vsekakor čudno, ne sicer za nas kot osebe, a za stvar, za naše šolstvo. Ali se je hotelo na gotovem mestu s tem učitelstvu pokazati, da ima biti ponižno in z malim zadovoljno? Ako je to res, nam je žal, ker kdor ne ceni dobrega učiteljstva, ta ne pojmuje važnosti šole.

Razgled po šolskem svetu.

— **Profesor Jagić odlikovan.** „Münch. Neueste Nachrichten“ poročajo, da je princ-vladar imenoval dunajskega profesorja Jagića članom Maksimilijanovega reda v oddelku za vedo.

— **Finska je dobila akademijo znanosti.** Ruski listi poročajo, da je bila nedavno temu otvorjena v glavnem mestu Finske Helsingforsu novoustanovljena akademija znanosti. Finska ima vseučilišče in politehniko in razne vrste potrebnih šol za naobrazbo, ki si jih je ta mali narod sam ustanovil s svojim trudom in stroškom.

— **Privatno vseučilišče** je bilo otvoreno v mestu Jurjev (Dorpat). Vpisalo se je 300 dijakov Nemcev in Estov. V Jurjevu obstoji rusko državno vseučilišče, ki je bilo do carja Aleksandra III. nemško.

— **Slovenska šolska družba v Rusiji.** „Eppur si muove!“ lahko zakličemo danes. Iz Petrograda prihaja namreč vest, da se tamkaj kot vidni uspeh letošnjih slovenskih konferenc v Petrogradu in v Pragi ter obiska slovenskih gostov v Ljubljani snuje po načinu nemškega „Schulvereina“ v Berlinu ustanovi šolska družba, ki bode — razprostrta po vsi ogromni Rusiji — nabirala prispevke za narodne boje zapadnih in južnih Slovanov v Avstriji. Rusi se s tem postavijo na stališče praktične slovenske vzajemnosti in bo ta njihov korak gotovo v obilni meri pripomogel do čimdalje tesnejše vzajemnosti med velikim ruskim in ostalimi slovenskimi narodi.

Z graškega vseučilišča. Vseučilišče je še vedno zasedeno. Nemški dijaki patrolirajo po akademskih tleh z gorjaci, koli, z močno okovanimi palicami. Čeprav se že s tem močno razlikujejo od drugih dijakov, so si vendar ti čuvaji pristnega nemštva preskrbeli še poseben znak: bele pentlje. Bele pentlje — ogromne gorjace. Te pentlje ponujajo vsem dijakom in kdor je noče vzeti, ga naženejo z gorjaci z vseučilišča. Tako so sedaj slovenski dijaki na avstrijski univerzi izročeni na milost in nemilost tem nemškim dijakom. Rektor ne gane ni z mezincem, da bi čuval vsaj telesno varnost vseučiliških slušateljev. „Tabor“ so že vrgli na cesto in „Triglavu“ odpovedali stanovanje. Na vseučilišču slovenski dijaki sploh nimajo nič pravic in sedaj so jim vzeli še edina pribežališča, kjer so lahko protestirali proti tem nečuvnim krivicam in se bodrili k vztrajnosti v boju za slovensko vseučilišče. Take razmere govorijo dovolj jasno o potrebi slovenskega vseučilišča v Ljubljani.

— **Lahi dobijo svojo juridično fakulteto,** to je skoro dognana reč. V gosposki zbornici so stavili predlog za tako fakulteto. Lahi poudarjajo, da je podpisan na predlogu princ Fürstenberg, osebni prijatelj nemškega cesarja. Italija se je postavila za Lahe, laški politiki se gibljejo, in sam cesar se je izrekel za zahtevo Lahov. Gre le za kraj. — Tu stopa v ospredje zopet zahteva po slovenskem vseučilišču. Ne sme se zgoditi te, da bi dobili Lahi vseučilišče, mi pa bi ostali na cedilu s praznimi obljubami. Upamo, da bodo jugoslovenski poslanci na Dunaju vedeli govoriti pravo besedo o pravem času!

— **Bivši naučni minister dr. Marchet** bo imenovan za rednega profesorja honoris causa na visoki šoli za kmetijstvo na Dunaju.

— **Šole za češke manjšine.** Odposlantstvo čeških poslancev je bilo pri baronu Bienertu; ministru-rojaku dr. Začku in pri voditelju naučnega ministrstva pl. Kaneri ter urgiral ustanovitev čeških manjšinskih šol in nabavo učilnic. Baron Bienert je obljubil, da bo o tem razpravljal z dr. Začkom, pl. Kanero in nemškim ministrom-rojkom dr. Schreinerjem. Čehi z uspehom niso zadovoljni in pošljejo k ministrskemu predsedniku večjo depu-

tacijo. Da demonstrirajo zavoljo manjšinskih šol, so češki svobodomiselniki dijaki v Pragi sklenili, da se ne udeležijo polaganja temelja za novo češko vseučilišče.

— **Italijansko vseučilišče.** Pri zadnji ministrski konferenci se je govorilo tudi o italijanskem vseučilišču, ne da bi se o tem definitivno sklepalo. Ministri so za to, da se italijanska pravna fakulteta ustanovi na Dunaju kot neodvisna od univerze.

Z gospodarskega polja.

— **Limonin sok** ohranimo vse leto, ako stisnemo v pripraven kozarec, ki je zgoraj ožji, ves limonin sok ene ali več limon. Tega zasujemo z zdrobljenim belim sladkorjem. Sem pridenemo tudi vse olupke ene ali več limon. To limonino konservo premešamo večkrat v tem sladkorju, da se drobni sladkorjev prah prime olupkov. To pokrijemo potem z lesenim, papirnatim ali pergamentovim pokivalom. Ta konserva ostane vse leto dišeča in pristna in se rabi za pijače, limonado, za čaje in kot začimb k raznim omakam in polivkam.

— **Stare okvire** prenoviš, ako kupiš neblisčече laka za šolske table. Prah osnažene okvire prevlečeš dvakrat z mehkim debelim čopičem, kar je suho v ¼ ure, in okviri so zopet lični kot novi.

— **Železne peči** prenovimo najlepše z grafitom, ki ga lahko kupimo v večjih prodajalnicah v prahu ali v koscih. Tega zmešamo z navadnim pivom, namažemo z navadno črevljarsko četjo (za 8 vinarjev), pustimo pol ure, da se maža posuši, potem celo peč s suho črevljarsko četjo zlikamo kakor črevelj in peč se sveti in je lična kakor nova. Grafit je dobro sredstvo proti rji.

— **Miši** preženeš tudi z majhnimi koščki cunj, ki jih prej v petroleju namočiš, pa jih potlačimo v mišje luknje. Miši beže pred tem smradom.

— **Podgane** preganjamo in jih pokončujemo s turšično moko, med katero smo namašali nastrganega prahu od navadnih žveplenk. Med to zmes denemo tudi ¼ gipsa, drobnega kot moka. Poleg te zmesi postavimo nizko posodico s svežo vodo, da se živali tudi takoj vode napije. Mavc se v želodcu namoči in potrdi in podgane druga za drugo pogine. Nastaviti je to zmes na več krajih, kjer je sploh čutiti podganino zalego.

— **V gospodarskem oziru** so alpski Nemci dosti na boljšem kakor smo Slovenci. Ne le ker imajo veliko več industrije, ki jih bogati, nego tudi zato, ker imajo trdnejši kmetijski stan. Malo je dežela, kjer bi bila posestva tako parcelirana in razkosana kakor na Slovenskem. Pravih kmetij je bilo vedno malo in jih je čedalje manj. Naši kmetje so povetlični bajtarji, torej že bolj proletarci kakor pripadniki srednjega stanu. Tudi je slovenska kmetija nerazmerno bolj zadolžena kakor nemška. Pravzaprav je slovenska zemlja danes že last različnih denarnih zavodov in kmet dela za te zavode kakor italijanski kolon za posestnike latifundij. Pravičnost zahteva priznati, da slovenska domovina nima takih gozdov in vodnih sil kakor nemške alpske dežele in da je le deloma porabna za živinorejo v velikem slogu. Industrije tudi zaradi tega ne moremo take imeti kakor Nemci v Alpah, ker še nimamo dosti kapitala in sposobnih ljudi, ker nam manjka podjetnosti in vztrajnosti, ker smo sploh še na nižji stopnji gospodarskega razvoja kakor alpski Nemci. Lahko bi pa Nemce dohiteli in prehiteli v trgovini, ki bi nam potem sčasoma že ustvarila tudi lastno industrijo, čeprav ne bo mogla biti nikdar tako velika, kakor bo mogla postati industrija v nemških alpskih deželah. V gospodarskem oziru nas čaka torej še silno mnogo dela, da postanemo vsaj tako močni, da se bomo mogli kosati z alpskimi Nemci.

— **Poučni tečaj za gostilničarje** otvori v Ljubljani deželna zveza za tujski promet z dnem 7. jan. 1909. Vodstvo in prireditelj tečaja ima v rokah obrtno-pospeševalni urad delavskega ministrstva na Dunaju, ki da podpore 1500 K. Poučevalo se bo umetno kuharstvo, serviranje, hotelsko knjigovodstvo, dopisovanje in o ravnanju z vinom in pivom. Kuhinjo je dal na razpolago „Narodni dom“. Tečaj bo trajal 4 tedne.

Raznoterosti.

× **Moderna ječa.** V Novem Jorku zidajo jetnišnico, ki bo stala 50 milijonov kron. Bo pa tudi v nji čitalnica, gledališče, prostori za igranje in kasarna. Jetnišnica bo tudi imela lastno godbo in izvrstno hrano.

× **Indiskretna avstrijskega diplomata.** Londonski „Daily Telegraph“ je priobčil naslednje senzacionalno razkritje: Neki ugleden in v visoki službi nahajajoč se avstrijski diplomat je že pred več časom nekemu časnikarju točno napovedal dan, uro in mesto, kje bo proglašena bolgarska carevina in istotako, kdaj pride anektiranje Bosne in Hercegovine. Omenjeni diplomat je sedaj pozvan na Dunaj, da se zaradi svoje brbljivosti opraviči.

× **Beatifikacija device Orleanske.** Dne 24. pret. m. je začela kongregacija obredov praškovati čudeže nekaterih služabnikov božjih, med njimi tudi Ieanne d'Arc device Orleanske. Izvestitelj o vprašanju beatifikacije

device Orleanske je bivši nuncij v Parizu, kardinal Ferrata. Gotovo je, da bo devica Orleanska proglašena za blaženo in bržkone že meseca aprila prihodnjega leta. Tozadevna slovesnost se vrši baje na samo Veliko noč v cerkvi sv. Petra v Rimu. Ieanne d'Arc bo o tej priliki proglašena za varuhinjo Francije.

× **Nobelove nagrade.** Nobelova nagrada za medicino je priznana ruskemu učeniaku v Parizu Mečnikovu in dr. Ehrlochu v Frankobrodu o. M., za fiziko profesorju na berlinskem vseučilišču Klavku, za književnost pa pesnici Selmi Lagerloeff.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 2782. Kranjsko. 193 1—1
V krškem okraju se razpisujejo s tem na petrazrednici v Radečah dve učiteljski službi za moške prosišce in na trirazrednici ljudski šoli v Boštanju učiteljska služba v stalno nameščenje. Opomni se, da imajo pri eni učiteljski službi v Radečah prosišce, ki so kvalificirani za risarski pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah, prednost in da se tudi pri tem razpisu upoštevajo že poprej vlozene prošnje.
Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do 30. decembra 1908.
Prosišce za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.
C. kr. okr. šolski svet v Krškem, dne 29. novembra 1908.

Št. 3078. 194 1—1
Na podlagi dovoljenja e. kr. deželnega šolskega sveta v Ljubljani z dne 24. novembra 1908. l., števil. 6852, se razpiše v nameščenje služba potujoče učiteljice za ženska ročna dela v Velikih Laščah za ljudske šole Vel. Lašče, Turjak, Rob, Vel Poljane, Sv. Gregor in Gora pri Sodražici s letno plačo 1000 kron in s dolžnostjo, ženska ročna dela poučevati na šoli v Vel. Laščah na po urniku določenih dnevih, na drugih imenovanih šolah pa po en dan na teden.
Prosišce, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za javno šolsko službo.
Pravilno opremljene prošnje naj se tuoradno predložijo do 4. januarja 1909. l.
C. kr. okr. šolski svet v Kočevju, dne 29. novembra 1908.

Z. 3332. 195 1—1
An der vierklassigen Volksschule in Neumarkt ist eine Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen definitiv zu besetzen.
Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 12. Jänner 1909 beim gefertigten k. k. Bezirksschulrate einzubringen.
An kranischen öffentlichen Volksschulen noch nicht definitiv angestellte Bewerber haben durch ein staatsärztliches Zeugnis den Nachweis zu erbringen, daß sie für den Schuldienst die volle physische Eignung haben.
K. k. Bezirksschulrat in Krainburg, am 4. Dezember 1908.

Z. 3311. 196 1—1
An der dreiklassigen Volksschule in Krizlach ist eine Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen definitiv zu besetzen.
Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 12. Jänner 1909 beim gefertigten k. k. Bezirksschulrate einzubringen.
An kranischen öffentl. Volksschulen noch nicht definitiv angestellte Bewerber haben durch ein staatsärztliches Zeugnis den Nachweis zu erbringen, daß sie für den Schuldienst die volle physische Eignung haben.
K. k. Bezirksschulrat in Krainburg, am 3. Dezember 1908.

Z. 3360. 198 1—1
An der zweiklassigen Volksschule in Trata ist eine Lehrstelle mit den gesetzmäßigen Bezügen definitiv zu besetzen.
Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis zum 12. Jänner 1909 beim gefertigten k. k. Bezirksschulrate einzubringen.
An kranischen öffentlichen Volksschulen noch nicht definitiv angestellte Bewerber haben durch ein staatsärztliches Zeugnis den Nachweis zu erbringen, daß sie für den Schuldienst die volle physische Eignung haben.
K. k. Bezirksschulrat in Krainburg, am 9. Dezember 1908.

Št. 1463. 199 1—1
Vslad razpisa e. kr. deželnega šolskega sveta z dne 23. novembra 1908, št. 5999, je na II. mestni deški ljudski šoli stalno popolniti službeno mesto učitelja s sistemizovanimi prejemi.
Prosišce za omenjeno službeno mesto naj svoje s potrebnimi dokazili opremljene prošnje predpisanim potom do 8. januarja leta 1909. vlagajo pri podpisnem e. kr. mestnem šolskem svetu. Zakazane ali pa pomanjkljive prošnje se pri oddaji službe ne bodo vpoštevale.
C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 8. decembra 1908.

Št. 2039. Štajersko. 197 1—1
V političnem okraju Celje se za sledeče ljudske šole razpišejo službe učiteljev ozir. učiteljice v definitivno oziroma provizorično popolnitev:
na trirazrednici z nemškim ušnim jezikom v Vojniku, II. krajn. raz., mesto učitelja, na dvorazrednici v Zgorinji Ponikvi, II. krajn. raz., mesto nadučitelja in ene učiteljice, na šestrazrednici na Vranskem, II. krajn. raz., mesto učiteljice, na k. ljudski šoli St. Jurij ob Tab. spadajoči ek-spozituri na Ojstrici, III. krajn. raz., mesto učitelja, na petrazrednici v Ponikvi ob juž. žel., III. krajn. raz., eno mesto učitelja in eno učiteljice, končno po eno mesto učiteljice: na trirazrednici pri Sv. Stefanu, II. krajn. raz., na dvorazrednici na Gorici, III. krajn. raz., na dvorazrednici v Bošni II. krajn. raz., na trirazrednici v Kaverji, II. krajn. raz., na trirazrednici v Jurkloštru, II. krajn. raz. in na trirazrednici z nemškim ušnim jezikom v Laškem trgu II. krajni razred.
Pravilno opremljene prošnje je postavnim službenim potom vložiti do dne 15. januarja 1909 pri dotičnih krajnih šolskih svetih.
Celje, dne 7. decembra 1908.